

ERHVERVSJURA

MEDIER KAN STRAFFES HÅRDT

FÆNGSEL: De sigtede i sagen om informationer fra Nets, der endte i ugebladet Se og Hør, risikerer fængsel i op til seks år. Politikere er måske lovligt hurtigt ude med idéer om strengere straffe.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

Det er altid godt at klappe hesten. Både for ens egen skyld og for hestens. Derfor er der god fornuft i at reagere som justitsminister Karen Hækkerup (S) har gjort i forhold til en række politiske partiers "løfte" om at fremsætte et beslutningsforslag, der vil have til formål at tredoble bøderne til journalister og medier samt indføre mulighed for fængselsstraf.

Baggrunden for "løftet" var – underligt nok – den såkaldte Se og Hør-sag, hvor politiet ellers har rejst sigtelser mod journalister, redaktører, den lækkende kilde og mod Aller Media A/S.

De fysiske personer er sigtet for overtrædelse af bestemmelser, der har en maksimal straf på fængsel i indtil seks år, hvilket vel skulle give tilstrækkeligt rum til i en eventuel kommende retssag at lade dommeren "svinge hammeren" så rigeligt over de formastelige hoveder.

I forhold til det sigtede aktieselskab vil en eventuel tiltale og dom af gode grunde (det er vanskeligt at sætte et aktieselskab i fængsel) ikke kunne medføre andet end en bødestraf. Til gengæld er der efter dansk ret intet maksimalt bødeloft, så det vil i givet fald være op til retten at vurdere bødens størrelse, bl.a. ud fra selskabets omsætning eller indtjening.

En af de mulige forslagsstillere er i pressen citeret for bl.a. at have udtalt, at »vi må bare konstatere, at der er nogle journalister og redaktører, der ikke er bundet af den moral, som vi andre lever efter«, og det kan han have fuldstændig ret i. Der er så blot mindst to spørgsmål, der trænger sig på. Det ene er, om man skal håndhæve moral ved trussel om fængselsstraffe, og det andet er, om det generelt er klogt at anvende voldsomme straffe over for journalister, der passer deres arbejde.

At pressen varetager en uhyre vigtig samfundsopgave, er alle her i landet vist enige om. Nogle gange omtales pressen ligefrem som "den fjerde statsmagt" eller som "the public watchdog". Der er væsentlige samfundsmæssige interesser i at have en kritisk, pågående og "ustoppelig" presse. På den anden side er der lige så klart ingen form for samfundsmæssig interesse i at vide, om en eller anden pri-

vat person foretrækker Ibiza frem for Mallorca, eller hvordan en politiker eller sanger ser ud topløs.

Mellem afsløringen af Watergate-affæren og paparazzibilleder af en "kendis" i en privat have er der imidlertid en meget lang snor, hvor det til tider kan være vanskeligt at vurdere – både på forhånd og efterfølgende – om en afsløring befinder sig mest på den del af snoren, der ender i klar samfundsmæssig interesse eller i den hos paparazzien.

Det betyder naturligvis ikke, at man skal lade pressen opføre sig præcis, som den har lyst – men det betyder dog, at man skal være uhyre forsigtig med at foreskrive meget strenge straffe som et udgangspunkt, hvis en domstol efterfølgende vurderer, at journalisten denne gang befandt sig et sted på den forkerte halvdel af snoren. Der må og skal være plads til, at domstolene skønner fra sag til sag, hvor klart man er på den forkerte side, og hvad det mere konkret er, journalisten har gjort.

Det er jo ikke alle ulovligheder, der er lige strafværdige. Og hvis straffene bliver meget strenge og unuancerede, kan man risikere, at journalister holder sig for langt ovre på den klart rigtige og lovlige side, og så risikerer vi, at pressen bliver en gammel, tandløs vovhund – og det er ikke i demokratiet interesse.

Hertil kommer, at det er

uhyre vigtigt at være opmærksom på, at der findes to slags straffebestemmelser, der er relevante her. Den ene slags er de bestemmelser, der gør journalistens måde at indsamle oplysninger og billeder på strafbar – den anden slags er bestemmelser, der handler om, hvad en journalist må skrive, og hvilke billeder pressen må bringe (uafhængigt af hvordan oplysningerne eller billederne er tilvejebragt).

De sigtelser, der er rejst i Se og Hør-sagen, drejer sig indtil videre alle om den måde, oplysningerne er tilvejebragt på. Der er bl.a. sigtet for (medvirken til) hacking – altså medvirken til, at nogen (den såkaldte tys-tyskilde) uberettiget skaffede sig adgang til oplysninger eller programmer. Sådan noget må man ikke – heller ikke hvis man er journalist – og strafferammen også for de medvirkende går op til seks års fængsel.

Tilsvarende vil det være strafbart, hvis en journalist sætter en mikrofon op for at optage samtaler i et lokale, hvor han ikke er til stede, eller en fotograf uden tilladelse optager billeder af personer, der befinder sig på privat område. Der er også herhjemme faldet domme over journalister, der ulovligt indkøbte fyrværkeri eller smuglede en grillkniv hen til gaten i lufthavnen i Kastrup.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har dog fastslået, at informa-

tionsfriheden i Menneskerettighedskonventionen også beskytter journalisters ret til at indsamle information. Også her må man dog se på, hvor alvorlig en lovovertrædelse journalisten har begået (man må f.eks. ikke slå nogen ihjel for at se, hvordan bedemandsbranchen arbejder – men man må som regel gerne følge med ind på privat grund for at optage billeder af en igangværende demonstration) og på den anden side, hvor samfundsvigtige spørgsmål der er tale om at afdække.

Man kunne måske forestille sig straffrihed for en journalist, der hackede statsministerens computer, fordi han der kunne finde dokumentation for, at hun var ved at sælge Bornholm til svenskerne.

På den anden side siger Menneskerettighedskonventionen også, at alle har ret til et privatliv. Og her har dansk retspraksis tidligere været for lemfældig. I en sag for omkring otte år siden fastslog Menneskerettighedsdomstolen, at prinsessen af Monaco havde haft krav på beskyttelse imod, at der blev offentliggjort billeder af hende i helt private situationer, uanset om billederne var optaget lovligt – altså på et helt frit og offentligt tilgængeligt sted.

Domstolen sagde, at den afgørende faktor for om man kunne bringe billederne eller ej, var om de bidrog til en debat af general interesse – eller om de, som det

Er det groft nok, er der altså allerede i dag fin mulighed for følelige straffe.

Lars Bo Langsted

talt for i en Kontant-udsendelse at have beskyldt nogle personer for at have »snydt, narret, fuppet, benyttet pris-pumper og løgn og for at have oppebåret et stiftelsesgebyr på 7 mio. kr. fra Andelsboligforeningen A/B Ringertoften«.

To af landsrettens dommere ville dømme de tre journalister og redaktionschefen for ærekrænkelser ved at have beskyldt hovedpersonerne i udsendelsen for bedrageri. En dommer ville frifinde, bl.a. fordi han ville lægge afgørende vægt på, at udsendelsen belyste et emne af »væsentlig samfundsmæssig interesse«. Men da flertallet altid får ret, blev journalisterne og redaktionschefen fundet skyldige. Og selvom den egentlige straf "kun" blev på 10 dagbøder a 1.000 kr. – altså 10.000 kr. til hver af de dømte – skulle de ervedover tilsammen betale de krænkede i alt 100.000 kr. plus renter fra "sagens anlæg", og endelig blev de dømt til at betale sagens omkostninger til de krænkede, hvilket tilsammen udgjorde små 400.000 kr.

Her er vi rykket over i den gruppe af lovovertrædelser, der handler om selve offentliggørelsen, og også her har vi strafbestemmelser, bl.a. om ærekrænkelser, hvor der også er straf af fængsel i strafferammen – dog "kun" op til fire måneder. Medmindre det udarter sig til bagvaskelse for så er strafferammen helt op til års fængsel.

Endelig skal de så også selv betale deres egne advokatombudsninger, som vi ikke kender størrelsen af. Selv i en sag, hvor emnet har samfundsmæssig interesse, ender det altså med, at hver af journalisterne og redaktionschefen skal af med mere end 125.000 kr. Det er sådan set ret meget for lige at være "tipet over" til den forkerte side.

Er det groft nok, er der altså allerede i dag fin mulighed for følelige straffe.

Hvor svært det kan være at vurdere sådanne sager illustreres meget fint af afgørelsen fra Østre Landsret fra den 12. maj i år. Her var tre journalister, en redaktionschef og to fotografer bl.a. til-

Politikere lufter tanker om at stramme medielovgivningen, men den indeholder allerede muligheder for at straffe journalister relativt hårdt. Foto: Joachim Adrian/Polfoto

